

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Φιλοσοφική Ανθρωπολογία

Ενότητα: II. Προβλήματα Φιλοσοφίας του Ανθρώπου.

Άννα Λάζου

Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή

Βιβλιογραφία.....	3
ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΣΩΜΑΤΟΣ - ΝΟΥ.....	4
1. Θεωρίες Αιτιακού Ρόλου	5
2. Θεωρίες ταυτότητας τύπου και δείγματος	5
3. Ανώμαλος Μονισμός	6
4. Θεωρίες Λειτουργισμός (functionalism) και θεωρίες ταυτότητας.....	6

Βιβλιογραφία

- *Αριστοτέλους, Περί ψυχής, Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια* Ι. Σ. Χριστοδούλου, Θεσσαλονίκη: Ζήτηρος 1998
- *Jaegwon Kim, Η φιλοσοφία του νου*, Μανωλακάκη, Ελένη, Αθήνα: Leader Books, 2005
- *J. Z. Young (John Zachary), Ο εγκέφαλος και οι φιλόσοφοι*, Μανουσέλης, Σπύρος, Αντωνοπούλου, Μυρτώ, Αθήνα: Κάτοπτρο 1991
- *John R. Searle (John Rogers), Ανακαλύπτοντας ξανά το νού*, Αθήνα: Γκοβόστη c. 1997
- *John R. Searle, Νους, εγκέφαλος και επιστήμη*, Χατζηκυριάκου, Κώστας, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης 1994
- *Thomas Nagel, Θεμελιώδη φιλοσοφικά προβλήματα: σύντομη εισαγωγή στη φιλοσοφία*, Μιχαλοπούλου - Βέικου, Χριστίνα, Αθήνα: Σμίλη 1989

ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΣΩΜΑΤΟΣ - ΝΟΥ

Οι θεωρίες ταυτότητας υποστηρίζουν ότι καταστάσεις και διεργασίες του νου ταυτίζονται με καταστάσεις και διεργασίες του εγκεφάλου. Με λίγα λόγια ότι η έννοια του νου είναι ταυτόσημη με αυτήν του εγκεφάλου. Για παράδειγμα, στην περίπτωση της εμπειρίας του πόνου, η θεωρία ταυτότητας την εξηγεί ως ισοδύναμη με το να υπάρχει μια νοητική εικόνα. Κατά τη θεωρία ταυτότητας νου – σώματος, θεωρείται ότι αυτού του είδους οι εμπειρίες είναι ακριβώς ίδιες με εγκεφαλικές διεργασίες και όχι συσχετισμένες απλά με εγκεφαλικές διεργασίες.

Οι λογικές σχέσεις που υποδηλώνονται από την πρόταση 'η συνείδηση είναι μια διεργασία του εγκεφάλου' είναι ανάλογες με τις λογικές σχέσεις που υπάρχουν στην πρόταση 'η αστραπή είναι κίνηση ηλεκτρικών φορτίων'. Για να ακολουθήσουμε τη θεωρία ταυτότητας, θα πρέπει να δεχθούμε ότι ο όρος 'sensation' / 'αίσθηση' έχει την ίδια σημασία με τον όρο 'διεργασία του εγκεφάλου'.

Το ερώτημα που τίθεται είναι: εάν οι αισθήσεις ταυτίζονται με εγκεφαλικές διεργασίες, μήπως υπάρχουν ενδογενείς, μη – φυσικές ιδιότητες των αισθήσεων, που δεν μπορούν να ταυτισθούν με ιδιότητες των εγκεφαλικών διεργασιών;

1. Θεωρίες Αιτιακού Ρόλου

Η υπόθεση ότι νοητικές καταστάσεις και φυσικές διεργασίες είναι ταυτόσημες, στηρίζεται σε θεωρίες που υποστήριζαν την αιτιακή εξάρτηση των πρώτων από τις δεύτερες, αλλά χωρίς να πρόκειται για την ίδια ακριβώς θεωρία.

2. Θεωρίες ταυτότητας τύπου και δείγματος

Οι όροι 'type' και 'token' (τύπος και δείγμα) αντιστοιχούν στη χρήση των λέξεων. Ένα τηλεγράφημα που περιέχει τις λέξεις 'φιλιά, φιλιά και φιλιά' αποτελείται μόνο από δύο τύπους λέξεων, αλλά τέσσερις λέξεις (δείγματα λέξεων). Κατά τον ίδιο τρόπο, ένα συγκεκριμένο ξεχωριστό δείγμα εμπειρίας πόνου ταυτίζεται με ένα συγκεκριμένο εγκεφαλικό γεγονός. Η type identity (ταυτότητα ως προς τον τύπο: Tt) και η token identity (ταυτότητα ως προς το δείγμα: $Tδ$) υποστηρίζουν ότι ψυχή και σώμα ταυτίζονται αλλά με διαφορετική σημασία και λογικό περιεχόμενο η κάθε μία:

α) Σύμφωνα με την πρώτη, Tt , το σύνολο των ψυχικών φαινομένων ταυτίζονται με έναν συγκεκριμένο τύπο φυσικών γεγονότων και ο προσδιορισμός της ταυτότητας σε κάθε περίπτωση ισοδυναμεί με τη διατύπωση μιας νομολογικής εξήγησης. Η κύρια αδυναμία της εντοπίζεται στην μη διασφάλιση της σύλληψης των ποιοτικών διαφορών ή διαβαθμίσεων των ψυχονοητικών εμπειριών ανάμεσα σε διαφορετικές χρονικές στιγμές.

β) Σύμφωνα με τη δεύτερη, $Tδ$, η ταυτότητα αφορά μονάχα κάθε ξεχωριστή μεμονωμένη περίπτωση ψυχικού φαινομένου και δεν γενικεύεται σε καθολικούς νόμους ή σε άλλες περιπτώσεις. Η κύρια αντίρρηση προς αυτήν την εκδοχή ταυτότητας προέρχεται από τη φιλοσοφία της γλώσσας, επειδή ο γλωσσικός τρόπος περιγραφής κι επικοινωνίας προϋποθέτει καθολικές ταυτίσεις ούτως ή άλλως.

3. Ανώμαλος Μονισμός

Η θεωρία του Ανώμαλου Μονισμού που προτάθηκε από τον Donald Davidson είναι μια εκδοχή της token identity και υποστηρίζει την οντολογική θέση του μονισμού και την ουδετερότητα της υπόστασης των φαινομένων ενώ στο επίπεδο της γλώσσας τη διαίρεση σε δύο δυνατότητες περιγραφών, σε ψυχολογικές και φυσικές. Όταν χρησιμοποιούμε ψυχολογικές ερμηνείες, δεν αναφερόμαστε σε αιτιακούς νόμους όπως όταν αναφερόμαστε σε φυσικές περιγραφές των γεγονότων. Τα φαινόμενα εμφανίζονται σ' εμάς μ' έναν ακανόνιστο – ανώμαλο – ασύμμετρο τρόπο και μ' αυτήν την έννοια οι περιγραφές μας δεν μπορούν να υποκαθίστανται η μία από την άλλη ή να βρίσκονται σε σχέση ταυτότητας.

4. Θεωρίες Λειτουργισμού (functionalism) και θεωρίες ταυτότητας

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο λειτουργισμός αποτελεί μια απάντηση στην κυρίαρχη τάση του φυσικιστικού αναγωγισμού στην αντιμετώπιση του προβλήματος σώματος – ψυχής που αξιοποιεί σε μια νέα σύνθεση στοιχεία και από τις θεωρίες ταυτότητας και τις θεωρίες αιτιακού ρόλου. Δέχονται ένα είδος ταυτότητας ως προς τον τύπο, Ττ, σύμφωνα με την οποία ισχύει μια καθολική και λογικού χαρακτήρα ταύτιση του συνόλου ψυχικών φαινομένων με κατηγορία φυσικών, δηλαδή «σκληρού» φυσικά προσδιοριζόμενου χαρακτήρα και μ' αυτήν την έννοια, οι λειτουργιστές ορίζουν τις νοητικές καταστάσεις και διεργασίες μέσω της αιτιακής τους συσχέτισης με μία ορισμένη κατηγορία καταστάσεων, αλλά όχι ταυτίζοντάς τις με τις νευρονικές τους υλοποιήσεις. Ως προς την ίδια δε την υπόσταση των ψυχονοητικών καταστάσεων επισημαίνουν ότι το θέμα της υλικής δομής είναι τελείως άσχετο με την κατανόηση κι εξήγηση του ψυχικού πεδίου. Ο όρος 'λειτουργισμός' συνδέεται με τον όρο 'λειτουργία' στα μαθηματικά και στην βιολογία.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση διαθέσιμη [εδώ](#).

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Άννα Λάζου, 2015. Άννα Λάζου. «Φιλοσοφική Ανθρωπολογία. Ιστορικοφιλοσοφική εξέταση της έννοιας του ανθρώπου και συναφών εννοιών». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/PPP105/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

- Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:
- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

